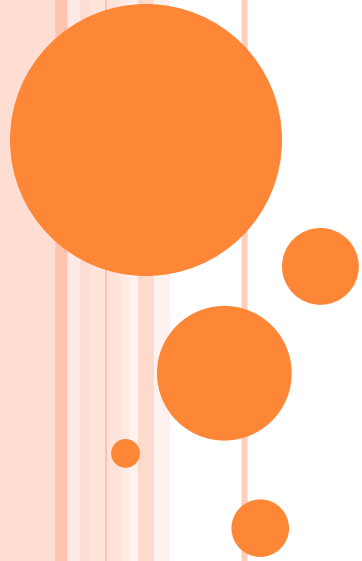

اصطلاحات حقوق- حقوق جزا

اصل برائت(اصل ۳۷ قانون اساسی):

○ اصل بر برائت افراد است و هیچکس از نظر قانون مجرم شناخته نمی شود مگر اینکه جرم او در دادگاه صالحه ثابت گردد. در حقیقت برائت یک اصل و استثنای آن اصل قانونی بودن جرم و مجازات است.

جرم:

عملی برخلاف شرع که قانون برای آن کیفر تعیین کرده و شخص ، با آگاهی و اراده خود مبادرت به انجام آن نموده.

تعریف جرم :

- ماده ۲ قانون مجازات اسلامی: جرم، رفتاری که برای آن در قانون مجازات تعریف شده باشد.
- رفتار شامل فعل و ترک فعل (و وظیفه به موجب قانون و قرارداد کاری) و حالت می شود.
- هر فعل یا ترک فعلی که در قانون برای آن مجازات تعریف شده باشد جرم محسوب می شود (دایره آن محدودتر از شرع و اخلاق می باشد)

فرق بین شکایت و اعلام جرم:

- شکایت با اعلام جرم که توسط کارشناسان صورت می گیرد دارای تفاوت های زیر است:
- در شکایت شاکی دارای نفع است ولی در اعلام جرم اعلام کننده نفعی ندارد.
- اعلام جرم یا تکلیف قانونی فرد و یا وظیفه اجتماعی اوست در حالی که شکایت احقاق حق شخصی است.

اصل قانونی بودن جرم و مجازات:

**هیچ حکم و اجرای مجازاتی انجام
نمی شود مگر به موجب قانون.**

**هیچ جرم و مجازاتی وجود نخواهد
داشت مگر به موجب قانون.**

نتایج قانونی بودن جرم و مجازات:

- قوانین کیفری عطف به ماسبق نمی شود
- قوانین مساعد به حال متهم عطف به ماسبق می شود
- تفسیر محدود و مذیق قانون کیفری (تفسیر به نفع متهم)

ارکان تشکیل دهنده جرم

- ماده ۱۱ قانون مجازات اسلامی شامل ارکان تشکیل دهنده جرم می شود:
- رکن قانونی: در قانون به آن اشاره شده می باشد.
- رکن مادی: بروز و تجلی بیرونی قصد ارتکاب جرم.
- آن رفتار یا عمل واقع شده باشد و صرف داشتن اندیشه، وصف کیفری ندارد.
- رکن معنوی: عبارت است از قصد و اراده توأم با علم و آگاهی افراد جهت ارتکاب جرم
- رکن معنوی در جرایم عمدی عبارت است از آگاهی و قصد و اراده تمایل به جرم.
- رکن معنوی در جرایم غیر عمد یک تقصیر و خطای جزایی است که در قالبهای بی احتیاطی، بی مبادلاتی، عدم رعایت نظامات و مقررات دولتی و نداشتن مهارت، خود را نشان می دهد.

ماده ۱۱ قانون مجازات اسلامی -

- در مقررات و نظامات دولتی ، مجازات و اقدامات تامینی و تربیتی باید بموجب قانونی باشد که قبل از وقوع جرم مقرر شده باشد و هیچ فعل یا ترک فعل را نمی توان بعنوان جرم بموجب قانون متاخر مجازات نمود لیکن اگر بعد از وقوع جرم قانونی وضع شود که مبنی بر تخفیف یا عدم مجازات بوده و یا از جهات دیگر مساعدتر به حال مرتکب باشد نسبت به جرائم سابق بر وضع آن قانون تا صدور حکم قطعی موثر خواهد بود. در صورتیکه بموجب قانون سابق حکم قطعی اجراء نخواهد شد و اگر در جریان اجراء باشد موقوف الاجراء خواهد ماند و در این دو مورد و همچنین در موردی که حکم قبلاً اجراء شده باشد هیچگونه اثر کیفری بر آن مترتب نخواهد بود این مقررات در مورد قوانینی که برای مدت معین و موارد خاصی وضع گردیده است اعمال نمی گردد.
- ۲- اگر مجازات جرمی بموجب قانون لاحق تخفیف یابد محکوم علیه میتواند تقاضای تخفیف مجازات تعیین شده را بنماید و در اینصورت دادگاه صادر کننده حکم و یا دادگاه جانشین با لحاظ قانون لاحق مجازات قبلی را تخفیف خواهد داد.
- ۳- اگر مجازات جرمی به موجب قانون لاحق به اقدام تامینی و تربیتی تبدیل گردد فقط همین اقدامات مورد حکم قرار خواهد گرفت.

بررسی جرایم از حیث طرح و تعقیب و اقامه دعوا:

- جرایم قابل گذشت: جرایمی هستند که تعقیب آنها منوط به شکایت شاکی خصوصی می باشد و با رضایت شاکی تعقیب موقوف می شود.
- جرایم غیر قابل گذشت:
- الف – جرایمی که به محض وقوع باید تعقیب شوند (اعلام توسط ضابطین عام و خاص به دادستان و دادستان به عنوان مدعی العموم پرونده را بررسی می کند)
- ب – جرایمی که بواسطه شکایت شاکی خصوصی پرونده تشکیل می شود ولی رضایت شاکی، باعث موقوف شدن تعقیب نمی شود.
- ماده ۶۰۹: توهین به مامورین در حال انجام وظیفه جرم غیر قابل گذشت و عمومی بوده و نیاز به شاکی خصوصی ندارد.

جرم شبه عمد:

○
شخصی از انجام عمل خود منظور خاصی را دارد ولی نتیجه ای که از این عمل عاید او می شود، از خواسته او فراتر می رود. مثلاً شخصی جهت تأدیب کسی ضرباتی به او وارد می کند ولی این ضربات منتهی به فوت مجنی علیه می شود.

جرایم سیاسی:

جرایم ضد امنیت داخلی و خارجی کشور
مانند: تشکیل دسته یا جمعیت ، باهدف برهم
زدن امنیت کشور. جاسوسی به نحوی که به
امنیت ملی صدمه وارد کند. همکاری با
دول خارجی متخاصم جمهوری اسلامی
ایران و... همچنین سلب آزادی افراد ملت
و یا محروم کردن آنان از حقوق مقرر
در قانون اساسی از طرف هر یک از مقامات و
مأمورین دولتی.

تمرد

- ماده ۶۰۷ قانون مجازات اسلامی - هر گونه حمله یا مقاومتی که با علم و آگاهی نسبت به مأمورین دولت در حین انجام وظیفه آنان به عمل آید تمرد محسوب می شود و مجازات آن بشرح ذیل است:
 - ۱- هر گاه متمرّد به قصد تهدید اسلحه خود را نشان دهد حبس از شش ماه تا دو سال .
 - ۲- هر گاه متمرّد در حین اقدام دست به اسلحه برد حبس از یک تا سه سال .
 - ۳- در سایر موارد حبس از سه ماه تا یک سال.
- تبصره - اگر متمرّد در هنگام تمرد مرتکب جرم دیگری هم بشود به مجازات هر دو جرم محکوم خواهد شد.

رویه قضایی:

مجموع آراء و احکامی که دادگاهها
در موضوع خاص صادر می کنند.

حرز:

در قانون به آن اشاره نشده اما در عرف
به محل نگهداری مال گفته می
شود. برای مثال: سارق به تنهایی یا با
کمک دیگری هتک حرز کرده باشد...

تعزیرات:

○
مجازات‌هایی که نوع و مقدار آن در شرع
تعیین نشده و بسته به نظر قاضی می
باشد.

عرف:

○ عادات و رسومی که در میان مردم به عنوان قاعده الزام آور بتدریج معمول شده.

اَثْم :

به عمل غیر مشروعی گفته می شود که از روی قصد و آگاهی انجام گرفته باشد.

ذنب:

○
به هر عمل غیر مشروع گفته می شود. چه از روی قصد انجام گرفته و خواه بدون قصد و بر گناهان کبیره دلالت دارد.

سینه:

برگناهان صغیره دلالت دارد.

جناح (گناه):

○ مترادف با اثم است و در احکام و دستورات مربوط به ازدواج و طلاق بکار رفته است.

مجنی علیه:

○
قربانی – کسی که برخلاف قانون
تعرضی علیه حقوق و آزادیهای او
صورت گرفته باشد.

ابلاغ:

○ رساندن اوراق دعوی مانند اخطاریه،
اجرای حکم، اجراء سند و... به اطلاع
شخص یا اشخاص معین با رعایت
تشریفات

اخطاریه :

○ یاد آوری کردن رسمی یک یا چند موضوع در حدود مقررات به مخاطب است مانند اخطاریه برای حضور در دادگاه حقوقی یا ارائه اصول اسناد در دادگاه یا برای پرداخت مالیات توسط اداره دارایی.

ارش :

○ در امور کیفری هر گاه در قانون برای عضوی دیه مقرر و تعیین نشده باشد برای آن عضو توسط کارشناس یا قاضی ارش تعیین می شود برای مثال دست دارای دیه معین است یعنی ۵۰ نفر بیشتر ولی طحال دارای دیه مشخص نمی باشد و قاضی برای آن ارش تعیین می کند.

توقیف اجرای حکم :

○ قلع موقت اجرای حکم, یا قرار به
دستور مقام صلاحدید پس از شروع به
اجراء

توقیف اجرائی :

- توقیف مال مدیون یا محکوم علیه از طریق اجراء ثبت یا اجرای احکام. دادگستری این توقیف مانع از تصرف مالک در مال خود می باشد. ثالث : شخص دیگری غیر از طرفین قرارداد.

حبس :

○ در امور مدنی نوعی عقد است که شبیه وقف می باشد ولی با وقف تفاوت هایی دارد برای مثال در حبس ملک از مالکیت حبس کننده خارج نمی شود. در واقع حبس نوعی حق انتفاع از ملک دیگری را تحت شرایطی ایجاد می کند و اما در امور کیفری حبس نوعی مجازات است که آن را مترادف با زندان می دانند.

حکم :

○ در امور مدنی و کیفری چنانچه رای دادگاه راجع به ماهیت دعوی و قاطع باشد به آن حکم اطلاق می شود. برای مثال دادگاه در رای خود خواهان را به بی حقی محکوم می کند یا خواننده را به پرداخت خسارت خواهان محکوم می کند.

حکم حضوری :

○ اصل بر این است که آرای محاکم حضوری است مگر آنکه خواننده یا وکیل او در هیچ یک از جلسات دادرسی حضور نداشته یا لاجیه ای در پاسخ دعوی به دادگاه نفرستاده و یا ابلاغ اخطاریه به خواننده واقعی نباشد.

دادخواست :

○ شکوائیه ای است که به مراجع قضائی به طور کتبی و در اوراق مخصوص عرضه می شود اصولاً در دعاوی مدنی خواهان باید خواسته اش را با تقدیم دادخواست در دادگاه طرح کند.

دیه :

○ اصولاً مالی است که از سوی مجرم به شخصی که به واسطه ارتکاب جرم مصدوم و یا در مورد متوفی به ورثه او باید بپردازد. در پاره ای از موارد مجرم به جای قصاص باید دیه بپردازد. برای مثال اگر انجام قصاص مقدور نباشد یا صاحب خون یا مصدوم از قصاص عفو کند.

○ ماده ۱۵ قانون مجازات اسلامی –

تعزیر

○ ماده ۱۶ قانون مجازات اسلامی: تعزیر، تادیب یا عقوبتی است که نوع و مقدار آن در شرع تعیین نشده و به نظر حاکم موکول گردیده است. (قانون کار)

○ ماده ۱۶ قانون مجازات اسلامی - تعزیر، تادیب و یا عقوبتی است که نوع و مقدار آن در شرع تعیین نشده و بنظر حاکم واگذار شده است از قبیل حبس و جزای نقدی و شلاق که میزان شلاق بایستی از مقدار حد کمتر باشد.

قصاص :

○ کیفری است که مرتکب به آن محکوم می شود و باید با جنایت او برابر باشد.
قصاص دو نوع است قصاص عضو و
قصاص نفس

کیفر خواست :

○ درخواست دادستان از دادگاه برای به کیفر رساندن متهم. کیفر خواست حاوی نام و مشخصات محل اقامت و نوع اتهام و دلایل آن و مواد قانونی مورد استناد برای اعمال کیفر و... می باشد.

متهم :

- کسی است که فاعل جرم تلقی شده ولی هنوز دلایل کافی برای محکومیت او وجود نداشته و یا حکم محکومیت قطعی او صادر نشده است

معاینه محل :

○ بازدید مراجع قضائی یا اداری از محل
وقوع جرم یا مورد دعوی و اختلاف

خطای کیفی:

عملی که ناشی از بی احتیاطی یا بی
مبالاتی یا عدم مهارت و یا عدم رعایت
نظام دولتی. (از جمله جرایم غیر عمد به
شمار می رود).

نظامات دولتی:

○ مقصود از نظامات، هر نوع مقررات کلی اعم از قانون و تصویبنامه یا آیین نامه یا دستور کار، الزامی است و عدم نظامات دولتی تخلف از نظم به شمار می رود.

تقصیر یا خطای کیفی:

○
جرایمی که اصطلاحاً غیر عمدی نامیده می شوند. مانند: بی احتیاطی – بی مبالاتی – عدم مهارت – عدم رعایت نظامات دولتی که فاعل در تحصیل نتیجه آن بهیچ وجه عامد نیست.

مهدور الدم:

کسی که از لحاظ قانون و شرع خونش هدر است .

دفاع مشروع:

○ توانایی بردفع تجاوز قریب الوقوع و ناحقی که نفس، عرض (آبرو)، ناموس، مال و آزادی جسم خود یا دیگری را به خطر انداخته است و رهایی از آن جز با ارتکاب جرم ممکن نیست.

اضطرار:

حالتی است که انسان خود را در تنگنایی
بیابد و برای رهایی از آن دست به
عملی بزند.

اسباب اباحه:

عوامل موجهه – ویژگی‌هایی که عملی را
در شرایط معمولی جرم محسوب می
شود را جرم محسوب نمی‌کند. مانند:
دفاع مشروع – جنون – امر
آمرقانونی – کودکی.

قانون جرم زدا:

○ به قانون جدیدی گفته می شود که با لغو مجازات مندرج در قانون سابق، حکم مبنی بر جرم بودن عمل را از اثریندازد.

عطف بما سبق نشدن قانون کیفری:

○ قاضی نمی تواند حکم قانون لاحق (جدید) –
بعدی) را شامل موارد اعمال سابق کند و
افعالی را که قبل از تصویب قانون جدید
جرم نبوده به استناد آن مجازات نماید.
به عبارتی: هیچ فعل یا ترک فعلی به استناد
قانونی که بعد از آن وضع شده جرم
محسوب نمی گردد.

تفسیر مُضیق:

○ پایبندی قاضی به مفاهیم نزدیک به
الفاظ قانون و خودداری از توسعه
تفسیر.

انواع قرار نهایی:

○ **قرار موقوفی تعقیب :** در جرائم قابل گذشت
اتفاق چنانچه شاکی خصوصی رضایت دهد
قرار موقوفی تعقیب صادر می شود. این
قرار باید به شاکی خصوصی ابلاغ و او ظرف
ده روز پس از ابلاغ می تواند به این قرار
اعتراض نماید.

○ **قرار منع تعقیب:** در صورت فقد دلیل یا عدم
کفایت دلیل و یا جرم نمودن موضوع و عدم
احراز عنصر روانی بازپرس قرار منع تعقیب
صادر می نماید.

ادامه

- **قرار مجرمیت: زمانی صادر می شود که دلایل کافی برای شکایت یا پرونده وجود داشته باشد و بازپرس اتهام را متوجه متهم بداند. قرار مجرمیت دارای سه شرط است که قبل از صدور آن باید رعایت شود:**
- **قبل از صدور قرار مجرمیت باید تفهیم اتهام به متهم صورت گیرد.**
- **قرار تامین کیفری از متهم اخذ شود.**
- **آخرین دفاع از متهم اخذ گردد.**

ادامه

○ در انتها در هر سه نوع قرارهای نهایی صادره توسط بازپرس باید به موافقت دادستان برسد. در مورد صدور قرار مجرمیت و پس از رعایت تشریفات مربوطه، در صورت موافقت، دادستان اقدام به صدور کیفرخواست می نماید.

پدیده های مجرمانه

○ پدیده مجرمانه تفاوت آن با جرم این است که در پدیده مجرمانه علت‌های پدید آورنده جرم هم مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد.

○ کشورهای مختلف به پدیده های مجرمانه واکنش کیفری دارند؛ زیرا:

○ امنیت باید برقرار شود که کم هزینه ترین راه حفظ امنیت واکنش کیفری است.

○ زمان آن کوتاه و سریع است.

○ کم هزینه است.

موقوفی تعقیب شامل:

- رضایت شاکی
- عفو متهم
- جنون متهم
- فوت متهم
- منع مجازات قانونی
- اعتبار رای مخدومه

جرایم از لحاظ وقوع:

- ۱- جرم مشهود: جرمی که در مراء و منظر ضابطین دادگستری (عام و خاص) واقع شود
- ۲- جرم غیر مشهود: جرمهایی که در خارج از ۶ بند ذیل تعریف می شود.

جرایم مشهود:

- جرمی که مامورین مربوطه بلافاصله در محل بروز جرم حاضر شده و مدارک و مستندات مشاهده گردیده است.
- یک نفر یا بیشتر یا بزه دیده، شخص معینی را به عنوان مجرم معرفی کنند
- بلافاصله بعد از وقوع جرم، عدوات و وسایل و اموال وقوع جرم از متهم یافت شود.
- متهم بلافاصله بعد از وقوع جرم در حال فرار یا فرار گروه باشد.
- بزه دیده یا قربانی جرم بلافاصله تقاضای ورود، مامورین را به خانه داشته باشد.
- مواردی که متهم دگرو باشد.

انواع کیفر:

دسته اول ثابت شرعی: مواردی هستند که در دین و شرع ذکر شده اند و جنبه شرعی دارند. این موارد شامل:

○ قصاص

○ حدود

○ دیات

دسته دوم غیر ثابت شرعی هستند که شامل مواردی است که در دین و شرع نیامده مانند جعل، صدور چک بلامحل و... که به اختیار حاکم (ولی مسلمین) گذارده شده است که دو دسته اند:

○ تعزیرات

○ اقدامات تامینی (بازدارنده)

مسئولیت کیفری:

○ رابطه ای است مستقیم بین جرم و مجازات.
این رابطه در موارد زیر می تواند نقض
شود:

○ جنون با تشخیص قاضی و پزشکی

○ قانونی

○ اجبار

○ دفاع مشروع

○ اضطرار

○ ضرورت

دو اصل مسؤلیت کیفری

○ اصل شخصی بودن مجازات

○ اصل فردی کردن مجازات

○ اصل شخصی بودن یا شخصی کردن مجازات یا مسؤلیت کیفری به این معنی است که مجازات فقط باید بر خود مجرم اعمال گردد، نه بر اعضای خانواده و خویشان او، آثار مجازات نیز باید به مجرم محدود شود و نباید به اشخاص ثالث سرایت کند.

○ اصل فردی کردن مجازات هم به این معنی است که باید اوضاع و احوال فردی متهم باید در نظر گرفته شود.

اصل تفکیک مرحله‌ی تعقیب و تحقیق:

○ در کشور ما مرجع رسمی رسیدگی به تظلمات دادگستری است و افرادی که در سبیل مجرمانه قرار می‌گیرند و در اصطلاح حقوقی بزه دیده نامیده می‌شوند؛ می‌توانند به دادگستری مراجعه کرده و از مقام قضایی صالح «تقاضای تعقیب و تحقیق» متهم را نمایند. در دادگستری دادستان به عنوان مدعی العموم (نماینده جامعه یا نماینده مردم) متصدی تعقیب جرائم است. بدیهی است جرائم اعلامی از سوی دادستان نیازمند تدقیق؛ تحقیق و بررسی هستند که این امر از طریق بازپرسی صورت می‌گیرد. در واقع بازپرس پرونده مقام متصدی تحقیق است و بر اساس اصول دادرسی منصفانه این دو مقام نمی‌تواند یک نفر باشد زیرا این امر برخلاف عدالت قضایی و اصول دادرسی منصفانه است. بازپرس در مرحله تحقیق میتواند از افرادی مانند پزشک قانونی یا کارشناسان رسمی نیز کمک بخواهد.

استثنائاتی در اصل تفکیک

○ البته در اصل تفکیک مرحله‌ی تعقیب و تحقیق گاه استثنائاتی وجود دارد. به عنوان مثال در ماده ۳ قانون تشکیل دادگاههای عمومی و انقلاب الحاقی مورخ ۱۳۸۱/۷/۲۸ آمده است در جرائمی که در صلاحیت دادگاه کیفری استان نیست دادستان دارای کلیه اختیارات بازپرس است و خود نیز می‌تواند راساً تحقیقات را آغاز کند. این جرائم عبارت از جرائمی هستند که مجازات قانونی آنها قصاص عضو، قصاص نفس، رجم و حبس ابد می‌باشد.

○ ۴- بند و ماده ۳: تحقیقات مقدماتی کلیه جرائم بر عهده بازپرس می‌باشد. در جرائمی که در صلاحیت رسیدگی دادگاه کیفری استان نیست دادستان نیز دارای کلیه وظایف و اختیاراتی است که برای بازپرس مقرر می‌باشد.

آشنایی با تشکیلات قضایی در امور کیفری

○ به منظور پیشگیری از امحای آثار و دلایل جرم و جلوگیری از فرار و مخفی شدن متهم و تحقیق از شهود و مطلعان واقعی که در صحنه جرم حضور دارند یا از چگونگی انجام بزه اطلاع کافی و صحیح دارند، در تشکیلات قضایی نهادی به نام دادسرا تشکیل شده است. دادسرا در واقع نهادی است که به جرم رسیدگی می کند و ادارهای تحت نظارت دادستان است که عهده دار کشف جرم، تعقیب متهم به جرم، اقامه دعوی از جنبه حق الله و حفظ حقوق عمومی و حدود اسلامی، اجرای حکم طبق ضوابط قانونی است و دادستان یا ریاست دادسرا به تعداد لازم معاون، دادیار، بازپرس و تشکیلات اداری خواهد داشت.

ادامه

- مقامات دادسرا: شامل دو دسته مقامات هستند:
- مقام تعقیب: رئیس دادسرا که همان دادستان است مقام تعقیب است. معاون یا معاونین دادستان و دادیار از دیگر مقامات تعقیب هستند که رابطه آنها طولی بوده و زیر نظر دادستان قرار دارند. دادستان می تواند بخشی از وظایف خود را به هر یک از معاونین خود تفویض نماید اما در این صورت هم نافی وظایف خود دادستان نخواهد بود.
- دادستان هر شهرستان از نظر قضایی مستقل بوده و از نظر اداری مانند مرخصی یا لوازم مورد نیاز و امور پشتیبانی زیر نظر رییس دادگستری شهرستان قرار دارد. همه مقام های قضایی توسط ریاست قوه قضائیه نصب می شوند.
- مقام تحقیق که همان باز پرس است.
- پرونده از طریق دادستان جهت شروع تحقیق به باز پرس ارجاع شده و وی رسیدگی را آغاز می کند. این امر را شروع تحقیقات مقدماتی می گویند. در پایان تحقیقات مقدماتی باز پرس پرونده باید ختم تحقیقات را اعلام نموده و در نتیجه آن قرار نهایی را صادر نماید که دارای سه نوع است.

توضیحات

- کیفر های ثابت شرعی قابل تغییر نیستند و آنها را نمی توان تغییر داد اما در کیفر های غیر ثابت شرعی اختیار با قاضی است.
- بعنوان مثال مجازات های تعیین شده در قانون کار جمهوری اسلامی ایران از انواع غیر ثابت شرعی هستند.
- ذکر نکته ای در اینجا لازم است و آن اینکه بر اساس ماده ۲۲ قانون مجازات اسلامی قاضی میتواند بر اساس شرایطی تخفیف بدهد که تخفیف قضایی نام دارد. بر اساس نظر اکثر حقوقدانان این تخفیف می تواند از حداقل کیفر تعیین شده نیز کمتر باشد چون در غیر این صورت تخفیف بی معنی خواهد بود و قاضی قبل از تخفیف اختیار انتخاب مجازات حداقل ذکر شده در قانون را داشته است.
- گاهی اوقات تخفیف در تبدیل مجازات است و قاضی میتواند بر اساس شرایط محکوم مجازات را تبدیل و بطور مثال از شلاق به جزای نقدی تبدیل کند.

ضابط دادگستری

- ماده ۱۵ قانون آئین دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب: ضابطین دادگستری، مامورینی هستند که تحت نظارت و تعلیمات مقامات قضایی در کشف جرم و بازجویی، مقدماتی، حفظ و آثار جرم، جلوگیری از فرار و مخفی شدن متهم، اعلام اوراق و تصمیمات قضایی به موجب قانون اقدام می نمایند.
 - ماده ۱۵ - ضابطین دادگستری مامورانی هستند که تحت نظارت و تعلیمات مقام قضایی در کشف جرم و بازجویی مقدماتی و حفظ آثار و دلایل جرم و جلوگیری از فرار و مخفی شدن متهم و ابلاغ اوراق و اجرای تصمیمات قضایی به موجب قانون اقدام می نمایند و عبارتند از:
 - ۱ - نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران .
 - ۲ - روسا و معاونین زندان نسبت به امور مربوط به زندانیان .
 - ۳ - مامورین نیروی مقاومت بسیج سپاه پاسداران انقلاب اسلامی که به موجب قوانین خاص و در محدوده وظایف محوله ضابط دادگستری محسوب می شوند.
 - ۴ - سایر نیروهای مسلح در مواردی که شورای عالی امنیت ملی تمام یا برخی از وظایف ضابط بودن نیروی انتظامی را به آنان محول کند
 - - مقامات و مامورینی که به موجب قوانین خاص در حدود وظایف محوله ضابط دادگستری محسوب می شوند.
- تبصره - گزارش ضابطین در صورتی معتبر است که موثق و مورد اعتماد قاضی باشند.

صلاحیت ضابطین:

- به موجب قانون تعیین می شوند
- ضابطین تحت نظارت و تعلیم مقام قضایی هستند
- بین ضابط و حاکمیت یک رابطه کاری (استخدامی) وجود دارد
- همیشه یک اختیار و توانایی توأم با تفکیف و وظیفه وجود دارد.

ضابط:

- عام: نیروی انتظامی
- خاص: بسیج، روسای زندان، مقامات و مامورینی به موجب قوانین و مقررات در حدود وظایف محوله مانند پلیس ساختمان، بهداشت حرفه ای

ماده ۱۶ قانون آئین دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب:

○ ضابطین دادگستری مکلفند دستور مقام قضایی را اجرا کنند. عرم اجرا و استتکاف از دستور مقام قضایی جرم بوده و مجازات ۳ ماه تا یک سال انفصال از خدمات دولتی یا ۱ تا ۶ ماه حبس به دنبال دارد.

○ ماده ۱۶ قانون آئین دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب - ضابطین دادگستری مکلفند دستورات مقام قضائی را اجرا کنند. در صورت تخلف به سه ماه تا یک سال انفصال از خدمت دولت و یا از یک تا شش ماه حبس محکوم خواهند شد.

الزامات ضابطین:

- اعتباری که گزارش آنها دارد گزارش افراد دیگر ندارد.
- اجرای دستور مقام قضایی در مهلتهای تعیین شده.
- * ضابطین بعد از ورود مقام قضایی حق اقدام و دخالت ندارند مگر به اجازه و دستور مقام قضایی.
-
- اگر برای اجرای دستور مقام قضایی توسط ضابطین زمانی تعیین نگردد، زمان آن یک ماه می باشد.

وظایف ضابطین دادگستری

- کشف جرم
- بازجویی
- حفظ اثار و دلائل جرم
- جلوگیری از فرار و مخفی شدن متهم
- ابلاغ اوراق قضایی
- اجرای تصمیمات قضایی.

اختلاس و شرایط آن:

○ فردی که مال به او سپرده شده است کارمند باشد و مال بنا به وظیفه اداری به او سپرده شده باشد.

○ اموال مورد بحث باید اموال دولتی (عمومی) باشد.

○ اگر مال بنا به وظیفه اداری به کارمند سپرده نشده باشد و یا مال مربوط به افراد خصوصی باشد مورد خیانت در امانت خواهد بود.

نکته مهم

- گزارش کارشناسان بهداشت کار که در حدود وظایف و اختیاراتشان در حکم گزارش ضابط است؛ شکایت محسوب نمی شود و در نتیجه کارشناسان بهداشت کار اعلام کننده
- جرم بوده و شاکی خصوصی نیستند.
- چون شاکی خصوصی نیستند ابلاغ قرار منع تعقیب به آنان ضرورتی ندارد.
- چون شاکی خصوصی نیستند نمی توانند به قرارهای صادره از جمله قرار منع تعقیب اعتراض کنند.

ادامه

- نیازی به طی تشریفات شکایت از قبیل احضار به عنوان شاکی و برگه بازجویی ندارند.
- در ضمن بر اساس ماده ۲۹ قانون آئین دادرسی کیفری کارشناسان بهداشت کار مکلف به اعلام جرم هستند اما قانونگذار در قانون کار برای آنان ضمانت اجرایی در نظر نگرفته است.
- همچنین ورود به کارگاههای خانگی با کسب اجازه نمایندگی از دادستان شهرستان امکان پذیر خواهد بود.
- – معنی حقوقی این عبارت این است که جایگاه گزارش ضابط را ندارد ولی همانند و دارای همان ارزش حقوقی اثر گزارش ضابط در محدود تعیین شده در قانون است.

ماده ۵۷۷ قانون مجازات اسلامی

○ چنانچه مستخدمین و مامورین دولتی اعم از استانداران و فرمانداران و بخشداران یا معاونان آنها و مامورین انتظامی در غیر موارد حکمیت در اموری که در صلاحیت مراجع قضائی است دخالت نمایند و با وجود اعتراض متداعین یا یکی از آنها به اعتراض مقامات صلاحیتدار قضائی رفع مداخله نمایند به حبس از دو ماه تا سه سال محکوم خواهند شد.

ماده ۲۰ قانون آئین دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب

○ ضابطین دادگستری مکلفند در اسرع وقت و در مدتی که مقام قضائی تعیین می نماید نسبت به انجام دستورات و تکمیل پرونده اقدام کنند. چنانچه به هر علت اجرای دستور و یا تکمیل میسر نگردد موظفند در پایان هر ماه گزارش آن را با ذکر علت به مقام قضائی ذیربط ارسال نمایند. متخلف از این امر به مجازات مقرر در ماده ی (۱۶) این قانون محکوم خواهد شد.

ماده ۶۴۹ قانون مجازات اسلامی :

○ سوگند دروغ جرم است ← ۶ ماه تا ۲ سال

حبس

○ ماده ۶۴۹ قانون مجازات اسلامی -

هر کس در دعوی حقوقی یا جزائی که

قسم متوجه او شده باشد سوگند دروغ

یاد نماید به شش ماه تا دو سال حبس

محکوم خواهد شد.

ماده ۶۵۰ قانون مجازات اسلامی:

- هر کس در دادگاه در پیشگاه مقامات رسمی شهادت دروغ دهد ← حبس و جریمه نقدی
- ماده ۶۵۰ قانون مجازات اسلامی - هر کس در دادگاه نزد مقامات رسمی شهادت دروغ بدهد به سه ماه و یک روز تا دو سال حبس و یا به یک میلیون و پانصد هزار تا دوازده میلیون ریال جزای نقدی محکوم خواهد شد.
- نکته: شهادت دروغ بایستی در دادگاه و در پیشگاه مقامات رسمی صورت پذیرد.
- مجازات شامل: حدود، دیات، تعزیرات، قصاص و مجازاتهای بازدارنده می باشد.

ماده ۱۳ قانون مجازات اسلامی:

○ حد به مجازاتی گفته می شود که نوع، کیفیت و میزان آن در قانون تعریف شده است

○ ماده ۱۳ قانون مجازات اسلامی – حد ، به مجازاتی گفته میشود که نوع و میزان و کیفیت آن در شرع تعیین شده است.

ماده ۱۴ قانون مجازات اسلامی :

○ قصاص کیفری است که جانی به آن محکوم می شود و باید با جرم آن برابری نماید.

○ ماده ۱۴ قانون مجازات اسلامی –
قصاص ، کیفری است که جانی به آن محکوم می شود و باید با جنایت او برابر باشد.

ماده ۶۰۹ قانون مجازات اسلامی:

- توهین به مامور در حال انجام وظیفه جرم محسوب می شود.
- ماده ۶۰۹ قانون مجازات اسلامی - هر کس با توجه به سمت، یکی از روسای سه قوه یا معاونان رئیس جمهور یا وزرا یا یکی از نمایندگان مجلس شورای اسلامی یا نمایندگان مجلس خبرگان یا اعضای شورای نگهبان یا قضات یا اعضای دیوان محاسبات یا کارکنان وزارتخانه ها و موسسات و شرکتهای دولتی و شهرداریها در حال انجام وظیفه یا به سبب آن توهین نماید به سه تا شش ماه حبس و یا تا (۷۴) ضربه شلاق و یا پنجاه هزار تا یک میلیون ریال جزای نقدی محکوم می شود. استفساریه مجلس ا

